Алхас
Чхамалиа

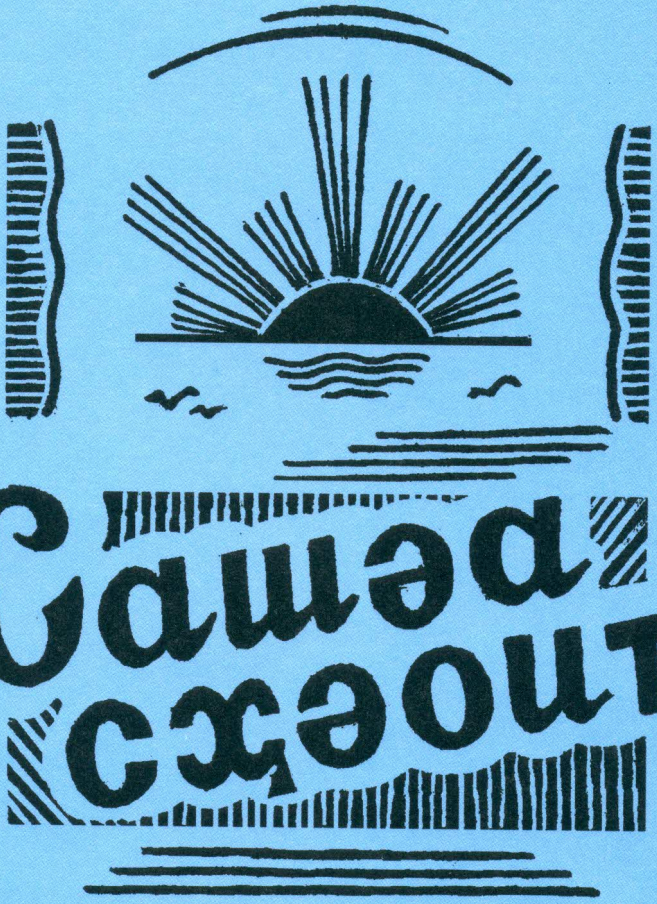

АЛХАС ЧХАМАЛИА

САШӘА СҲӘОИТ

Аҟәа - 2006 ш.

ББК 84(5Абх)6
Ч-68

АҧХЬАЖӘА АЦЫМХӘРАС

Ашкол данҭаз, аиҵбыратәи аклассқәа рҟны дантәааз инаркны Алхас Чхамалиа иажәеинраалқәа акьыпҳь аҟны иҵәырҵуа иалагеит.

Раҧхьаза акәны уи иажәеинраалақәа иманы дахьымԥахыҵыз ажурнал "Амцабз" аредақциа гәыблыла даднакылеит. Азыхь еиҧш ицқьаз, иажәеинраала хәыҷқәа ааиҧмырҟьазакәа, лассылассы ажурнал адаҟьақәа ирнылон. Иара ихаҭа дшеизҳауаз еиҧш аизҳара иаҿын икәицны игәаҵа иҭаршәыз ибаԥхатәрагьы.

Алхас Чхамалиа иахьа узыҚәгәыҧша, ихатә бжьы, ихатә хәыцрақәа, ихатә ԥышьатә форма иманы аҧсуа литература даалагылеит. Аҵара ахьиҵо, Аҧснытәи Аҳәынҭқарратә университет аҟны акәзар, астудентцәа, аҧсуа литература абзиабаԥцәа, икәшамыкәша рыҟазаара зылзыршо, ажәа сахьарк агьама гәырхааган рдоуҳатә ҧсҭазаара алаҵара зылшо иакәны дыҟоуп.

Алхас Чхамалиа ишәҟәы "Сашәа сҳәоит" хыпҳьазарала аԥобатәи шәкәуп. Актәи ишәҟәы аҧсабара ақәпшыха иахьзааиза, зеилкаара уадаԥу ахҭысқәа ирыхҟьаны инкылахеит, аха агәыҧра ыҟоуп, автор ирҿиамҭақәа ирзыпшу аҧхьаԥцәа лассы рнапы аҟны ироуп ҳәа.

Алхас Чхамалиа иажәеинраалақәа хаз шәҟәны иҭыҵаанзагьы, агазеҭқәеи ажурналқәеи рнаҩсгьы ирнылахьан апоетцәа ҽарацәа рҩымҭақәа еидызкыло аизгақәа: "Еҵәаҵьаа", "Ахьеиқәлацәа", "Абиҵара рашәа".

Ажәакала, аҵхьаҩцәа рзы иҽыцым автор, аха зҩымҭа ҽыцқәа рыла еиҭахгьы зырҽиаратә дунеиахь имҩахызгаз апоет Алхас Чхамалиа ишәҟәы ҽыц "Сашәа сҳәоит" аҽахәы ишаҳәо ала агәыҷра лаша ыҟоуп.

АИАША

Иашак ҭаҵәах ҳгәаҷы иҳамоуп,
Мцабз цаҳәцаҳәны уи ҳзаркуп.
Азәы ииаша азәы изы ишҳамуп,
Абас ҳалахь ҷышәк ануп.

Азә дбылуеит ииаша шьҭыхны,
Уи диацлабуеит даҽазәы.
Азәи-азәи раҳәа ҭыхны,
Риаша иазыҟәпоит рыҽцкы.

Анцәа иҟынтә, арахь иҳамоу,
Иашак акәхеит, ҽак ҟамлацт.
Рыуа дарбан нас ииашоу? -
Абри иахьанза еилыдмыргацт.

Иашак ҭаҵәах ҳгәаҷы иҳамоуп,
Мцабз цаҳәцаҳәны уи ҳзаркуп.
Азәы ииаша азәы изы ишҳамуп,
Абас ҳалахь ҷышәк ануп.

ИААСЫРТААНЗА СЫМАЗА

Сгәы лызцан Анана-Гәында,
Сашьҭоуп уи лдоуҳа.
Сынцәахә ду, Анана-Гәында,
Изыҟабҵозеи ҽырмаҳа?!

Анана-Гәында, Гәында-Нан,
Слышьҭоуп, слышьҭа, слышьҭа…
Гәында лыԥшзара иахшан,
Гәыҕрак иит, о сыԥшза…

Аҵх иалыҷҷо амза цқьоуп,
Сгәы зызцаз ба бгәы еиԥшҵәкьа.
Бнапы саҳәоит нас иԥшьоу,
Сара - ба бымш-лахьеиқәҵа.

Абар, ԥьара бцәаара снахьыԥшит,
Ахаа-цәа бхьыкәкәа-кәкәо.
Ԥша ҟәандак сқәыԥшра инаҽаҳәит,
Бышьҭа схылт сыҟәбаҟәшәо.

Снеиуеит ԥшьаала, ҽакы мхьаа,
Бнапы сыҭ, исымада.
Ихышхыҵәоит са сгәы ахьаа,
Иаасыртаанза сымаза.

АБЗИАБАРА АШӘА

Адунеи лаԥырзыла ианкәабоу,
Ашьа-рҩаш анкаҭәо ишкаҭәац,
Уарада, абри лахьыԥцоуп,
Уи аамҭа иаахылҵцышт шәахәацк.

Ҽымҭ ҽаҳа-дагәара анаҳҭоу,
Ашьыжьтәи азаза мбазац.
Уарада, абри лахьыԥцоуп,
Уи аамҭа иахылҵцышт шәахәацк.

Ибыхьзеи, уа сныжьны банцо?..
Банылар иаҳзеиԥшу мҩакы.
Уарада, аԥсшәа карҵәо,
Быспылар ибасҳәап иаахтны:

Зны изеиқәымшәоз, зымҩақәа хазыз...
Быԥшзаза уажә лакәцас быстааит,
Бара-хәаша, хәыцрала иҭәыз.
Иҭашәозар ҳаԥсҟәа, еицҭашәааит.

Бареи сареи усҟан иаҳзымҳәаз ашәак,
Наунагза иахьҽыцәааз инхааит.
Даҽеа ашәа хаак цәырган, уажәшьҭа,
Ҳаԥсҟәа ахьынзаҭоу игалааит.

Ҽымҭ ҽаҳа-дагәара ҟәышроуп, уаҩроуп,
Быблақәа ирхызбаалогьы убриоуп.
Наунагза еицрымшәо шьоукы,
Ҳабзиабара ҟалааит ицқьаны.

АҢСУА

Аҧсуа иҧсадгьылаҽ аҧсҭазаара нхоит
Иара дахьынҳалам, дазхьуам зынзагьы.
Адәы дықәнаҵ идоуҳамч деиқәнархоит,
Адунеи азы иҭоуп иара иҧсгьы.

Аиашара шашаза имѡаҽ иҧылом,
Гәаҟроуп, ҧаршеироуп, мыцроуп дахьцалак.
Аха сыхәжәап ҳәагьы мѡа бжа даангылом,
Джәылоит хакәыла, мцабзк ахьҵыслак.

"Шәнеибац" ицуп, данықәҧо хаҭала,
Геи-шьхеи ирҽаѡны иҭысуа уи игәы.
Ахымѡас нызкыло хаҵара ашәала,
Ахәра-цәгьа еиқәызҳәало, ашәа азҳәаны.

Абҷьарқәа иреиҕьу далхәдаам аҧсуагь,
Аха мчы змоу рахьтә кәалзуп абызшәа.
Ихыснацәа нхарҟәал, ишәақь ац даннахогь,
Аҧсшәоуп иҽықәу, изқәым ҭабара.

Дакуп уи иламыс дҳаракза дышьҭыхны,
Далазрыжәуп иҧшьоу адоуҳа.
Дааиуеит аҧсуа изыхь-ҧшьа еиҵыхны,
Еиқәуп имца, ихәышҭаара.

АЕЦӘ ШАША

Избан, абасеиԥш амш зеицаки,
Икаххаа ишааиуаз иааилахәан?
Цәашьык ҽыцәааит, ҽакы абаки?..
Абри сазхьуеит уажәы, уашьҭан...

Еҵәак кәеицеиуа иаҳзыркымзи,
Алашьцара ҳалган ҳго.
Ҳгәыҕрақәагьы уи иацкымзи,
Хьышәахәала еикәаԥхо.

Аха иаалырҟьан аԥҵа еиқәара,
Хыхь иаҳҳалан иаалашьцеит.
Дгьыли жәҩани реимадара,
Арахәыцқәа аақәац-қәацеит.

Уи агага иареиқәароит,
Изхаԥаз ҳдунеи еиужь.
Аха ҳаецә цәҩанцәы ихалоит,
Ҳагәқәа хьы шәахәак нархыжь.

Агәыҕра ԥсуам, уи ауп иҳамоу,
Ҳаецә шаша-цқьа агәра аагоит.
Аԥҵа еишьыл иҷыҩ ианамоу,
Уи аамҭалоуп, амш еилгоит.

* * *

Сашәақәа шәҽыха,
Амарџьа, сеиқәшәырха!
Сыпсҭазаара шәҭышра,
Ашәала ихшәырҷа!

Ашәала дшәырҽыха,
Згәаҭа агәағ ҭашу.
Агәырҿа цәгьақәа шәнарыха, -
Псҭазаарак зхьыпшу.

* * *

Ашьыжь сеилаҳан,
Аеҵәақәа ԥхьаскит,
Дунеик иҵаскит.
Амза усҟан аеазахит.

Амши-аҵхи рҳәаагьы збахит.
Анахьгьы, арахьгьы исгәаԥхахит.
Ашара еилаҳаз -
Ашарагьы збахит...

АПОЕТИ АԥСАДГЬЫЛИ

Ф. Искәндер изкны

Ҳашьхақәа еимхәыцҭас илакьы-лакьны
иахьышьҭоу,
Рыҵаҟа амра нақәыччеит, абан.
Зыԥсадгьыл Аԥсны ҧшьа изгәакьа-хьышьҭроу,
Дхынҳәит ҳ-Фазиль ду иқьыҵахь, Чагьам.

Амшын цәқәырԥ ааихсыҵьит агәҽа,
Амрагь дгәаҭан иааҭгылт ишанхан.
Ҳарҩашқәа рыччаԥшьгьы нацлеит ишанаха,
Данырба зыхьз лаша халахьаз жәҩан.

Ахаҳәқәа цәажәеит дназыдгылаз,
Ицәажәеит ахра, аҽаҩа, аԥсҭа.
Ашәаԥыцьаԥ зымҩа игылаз,
Рыхқәа еиларкит иааилаԥшуа.

Аԥсаа зырҩоит лабҽаба,
Ибжьы-хаа раҳарцаз.
Иашәагь уа ианыҭирҟьа,
Имҵарс иргарцаз.

Ус, акеҩоҳәа иҵҟьеит, иҵҟьа,
Адунеи зегь иахыҩыртә.

Ираҳаит Фазиль ду ибызшәа,
Ацқьа ҭыԥқәа ирныҳоит.

Ҳашьхақәа еимхәыцҭас илакьы-лакьны
иахьышьҭоу,
Рыцаҟа амра нықәыӷӷеит абан.
Зыԥсадгьыл Аԥсны ԥшза изгәакьа-хьышьҭроу,
Дазыхынҳәт ҳ-Фазиль ду иԥсадгьыл ашьам.

АҲӘААҚӘА АНУЦӘЕИЛАГО

Амш абаҟоу, аҵх абаҟоу, -
Еилагеит рҳәаа?
Мшәан сҵаауеит: "ҳаргьы ҳабаҟоу?
Иҳамазамкәан ҳәаа?!"

Мши-ҵхи, мреи-мзеи,
Еишьҭоуп, идыруп.
"Ҳа ҳзышьҭоузеи, иҳахьзеи,
Цәгьа ҳаилаҵыруп?"

Амши аҵхи зцәеилаго,
Иалшоит нас дҟьалазар.
Аҳәаақәа ануцәеилаго -
Зибнаҟа… уналазыр…

* * *

Ех, изцәажәондаз ашьхақәа,
Ех, изцәажәондаз ахрақәа,
Ех, изцәажәондаз ахәқәа,
Ирҳәарын иахнагахьоу Аҧсынра!
Ех, изцәажәондаз…

* * *

Иаацәылашон еиҧш,
Аеҭцәақәа нҽыцәааит.
Ашәаҧшь нцәыҭцыҷҷеит
Аҧсымреиҧш иҟаҧшьза.
Аҭлақәа ахьгылаз уа,
Ҧшьаала инхынааит,
Азиасқәа еибафом,
Ицәоуп иҭахәхәа,
Ашьхақәа рыкәзар,
Рылахь иҩахом,
Исазҳәарыда изықәшәа?..

* * *

Ицәҕәыхааса сыдгьыл гәакьа,
Ах, ахҭыԥқәа ирымгеи.
Адгьылаҿ мацароуп зҳәада?
Аҳауаҿгьы аҵәаабжь мгеи!

* * *

Хьаа шәкы ахҭысуеит ҳадгьыл,
Хьаа шәкы ахҭысуеит ҳаҧсадгьыл,
Хьаа шәкы рныруеит жәлара.

Егьа аамҭа цәгьа ҟаларгьы,
Уҵеицәа урыхьчоит Аҧсынра!

* * *

Заҟантә анацәа рылабжыш каҭәахьоузеи?
Заҟантә афырхацәа ршьа цқьа
кашхьоузеи?!
Заҟантә сыжәлар агәаҟра иҭашәахьоузеи?!
Заҟантә уи аиааира рылдыршахьоузеи?!

Заҟантә...

* * *

Маза иҷыхоз аҧсабара
Ҳаҵҷыхеит,
Хазы-хазы, ҳзеибамдырзо.
Мазак ҳазшаз иҳацишеит,
Иаҳзымдырзо.
- Уи абзаибарақ иҵәахы иҳәеит, -
Џьара имырзазо,
Зегь зшароу, жәоан иҟоу -
Анцәа.

ИАЦУИ ААҧЫН?

Сагәылахеит ааҧын дунеи,
Исзлахуам сыҧсы.
Абаҳчарաҿ ашәҭқәа ирҳәеит,
Ҳамҭак уааҧшы.

Ашьацраҿ азаза кабеит,
Еихәлахеит сыҧсахы.
Лабҿаба сыблақәа ирбеит,
Ишеиҧхьбоз сгәыхәтәы.

Иацуи ааҧын ес-иааиуа,
Иацуи ашьыжь ашәахәа?
Иарбану мшәан мчыс исиааиуа,
Сызку иарбан сымч мырха?

Сышьыжь заза нықәба ицазар,
Сазыҧшузеи аҭакар?..
Сышәҭ шьыҧәрақәа мканзазар,
Иамои иаатцхны исыма сцар?

Сагәылахеит ааҧын дунеи,
Исзалхуам сыҧсы.
Абаҳчарաҿ ашәҭқәа ирҳәеит,
Ҳамҭак уааҧшы,
Иубоит уразҟы.

АБАҠА

Уԥсы анҭаз уаҩы уигәаламшәеит,
Уанԥсы "дуаҩ дуун" рҳәеит.

Мшәан, иҟамзи унеиаааиуа ақалақь уаналаз,
Уажә "ухаҳәхан" ари адгьыл уаҵоуп.
Ашәҭ шьыԥцәрақәа, иугәыдымзалаз,
Иабоугари уаҵалан, ушьапаҽы ишьҭоуп?!

АҵХ ЛАШӘ АҽЫМҴРА

Сналазыркоит аҵх лашә аҽымҵра,
Адгьыл амамиқәара ахарԥан.
Иахьцо иақәымшәо, иԥшааua,
Инапыршьшьуа идәықәыз,
Азәазәала ирықәырҵон кәырбан.

Шьоук наḱ иахон,
Иахон шьоук арахь.
Иԥах иакын лашьцарак -
Ирлашәуа урҵ рыблақәа,
Иагон мгеимцарак.

Лашарак аабозар ҳәа убрахь,
Ршьапқәа иахьнаргоз,
Ргәы иахьырнаҵоз
Иḱоуп ҳәа ԥхаррак.

Аҵх лашә аҽымҵра иаҵоузеи,
Иҵынчшәа иаабо, абжьы ҳмаҳазо?
Ҳзыхзызаауа ҳамшқәагь ирыцузеи,
Игәазҭахьада мшыкгьы иҵазо?

Знызаҵәык иаацәырḱьар лашарак,
Адунеи зегь напсыргәыҵашәа ишьҭоуп.
Аха изхәарҭагәышьоузеи мгеимцарак,
Егьи зегь ԥҵеиқәаҵәан ианахатәоу.

Сналазырҩит аҭх лашә аҽымҭра,
Адгьыл амамиқәара ахарҧан.
Иахьцо иақәымшәо, иҧшаауа,
Инапыршьшьуа идәықәыз,
Азәазәала ирықәырҭон кәырбан.

ИЦЕИТ ЕИҬАХ ЦӘҚӘЫРҨАК НАҲҲЫСНЫ

Ицеит еиҭах цәқәырҧак наҳҳысны,
Иҧшатлакәха иаҳзааиз ааигәа,
Доусы ргәаҵа мцабзха инахьысны.

Жәлар рықәыпсычҳара уи аҽны,
Излаҭнамцазеи амшын?!
Аха уи ацынхәрас, дықәнаҵеит аҕа
дшьаҽны.

Иҳамамзи ҳаламыс, ҳауаҩра, ҳдас,
Ҳдоуҳа амч агәра аагон,
Иҟалозма азәы ҳизныҟәауа цас.

Дара ирҳәеит "ашкәакәа еиқәаҵәоуп" ҳәа,
Мцла адунеи еиқәжьа,
Уи адгьыл ҳа ҳаҧацәоуп ҳәа.

Уа, атәым ан зхы лыдызкылаз дарбан,
Дыпсахны уа иузгәакьоу?
Еиҳа "угәы ҽызкааз" иарбан?

Иарбан атәым узазхьыз,
Доусы итәы дақәиҭыми?!
Иабыкәу уа уахьиз?

Уа, цәгьа зуа, бжа изацыми,
Ишьҭра узхылазеи?
Уажә гәнаҳа ҕәҕәак уаҵами.

Аха иабаҟоу…
Ицеит еиҭах цәқәырԥак наҳҳысны,
Иԥшатлакәха иаҳзааиз ааигәа.

ИҬАЦӘЫЗ АМѲА

Шәҭы ҟаҧшьык зынхалаз,
Ари амѳагь ҭацәит.
Уигьы аамҭала,
Нас амаҕ иакит…

Ари амѳа назаза…
Ашьыжьтәи азаза,
Иарҧсаҳәап игылаз ашьац,
Иахьықәзааз ауаѳытәыѳса ишьҭа, идац,
Назаза…
Ашьыжьтәи азаза…

СГӘЫ ЗЫҬКӘАЗ

Мҩак саныла са саннеиуа,
Ба бгәаҭеиуеит зымҩа бгыла.
Абзиабара зыхьны иахьлеиуа,
Аԥҳәызба, сбыҳәоит, уа бысԥыла!

Бара ибасҳәоит: Хьыкәыр, Хьыбла, -
Ма бгәы иалсра ажәак сьҭешәома?!
Сынҭаԥшыр иҭыԥхо быбла,
Схырхуеит, уаҳа кыр сызҳәома…

* * *

Аԥша аныҵәаауеиԥш
Сгәаҵаҽ иҵәааит абзиабара.
Гәык сыԥшааит.
Аҵх гәеи-гәеи
Гәқәак уа иалиааит, -
Мышьҭабзиала!

Ҩ-ЗИАСК РҲӘААҨ

Ҩ-зиаск рҳәааҩ
Ҩ-зиаск срыхзызоит.
Ҩ-зиаск рхьаа -
Аҭан сахьҭаршәу
Сарзызоит.

Нас урҭ азиасқәа рыгәҭа,
Бахәаҧшьҭас срызгылоит.
Еиҩысшом рымҩа ахаҭа, -
Ус сгылоуп,
Исхьызсо абзиабара ацәқәырҧа.

* * *

Бызбон ара, сара зны лаԥшԥашәаран,
Сҽаԥхьа баацәырԥуан блашаран.
Ҳанасыԥ сахзызо са сбылуан,
Аха бгәы сақәшәомызт, схаран.
Исыздыруамызт лахьынԥала иҳазшаз,
Усҟан Анцәа сиҳәон - Ҳазшаз.
Амрагь ԥхон, зынза иԥхарран,
Мрахәаган исҽаԥхон абзиабара схалан.

ИАҲҲАРОУ ЛАԥШУП

Исыздырам бзырхәыцуа,
Хәыцрак бҭаршәны банамоу,
Исыздырам...

Блала ахәыц еиҳасыршәоит,
Хәыцра шәкы аныбҭоу,
Бхаҭагьы ибыздырам быздҭоу.

Лашароуп, зны илашьцароуп, -
Ԥштәык.
Исыздырам...

Лабҽаба быччаԥшь кабоит,
Бгәы рахәаымкәа баныҟоу,
Бхаҭагьы ибыздыруам быздҭоу,
Избоит.

Ҽыбҭуам, ҽысҭуам - ҳаиԥшуп,
Издыруеит акы:
Иаҳҳароу лаԥшуп.

АБЗИАБАРА ИХНАХЫЗ

Иҽкызар ахьааи агәырҩеи,
Иныхтәума ақәыҧшреи аҽареи?
Арҩашқәа зырцәажәо, иҽҟьаса
Иахьлеиуа ирынҧыххаала ацаҟь, аҧсҭа,
О, ақәыҧшра, аҽара!
Иззатәузеи, абзиабара ихнахыз,
Аамҭала ианеиқәшәа ҵьара,
Рыгәқәа аадыртызар, агәкра иҽнахырц!
Абзиабара ихнахыз…

Ахьеиқәлацәа - имҩахыҵыз жәҩангәашә,
Иҟьалазар ҵхагәыла иахьааиуаз,
Мшаенеиҧш игәыкызар рыгәқәа?!
Аҵх лашә иагәылала ишааиуаз,
Аеышьҭа инхылеит дара.
Иаҭааит нцәа-итәара - аҳ ҭыҧ,
Рышьҭа ишхыз урҭ аеқәа,
Нас хара имгакәа ихынҳәып…

Иҟамчышьҭыбжь газар аккараҽ,
Ҿуаҩк ҵхагәыла иаауа…
Дааҭгылт уа агәарабжьараҽ,
Инҭалонеиҧш иаҵәак жжаза.
Ахьаа, агәырҩа,

О, шьҭа мап, иаартым даеа мҩак:
Ахьааи агәырҩеи бнарылҭны,
Бгәалаҟара ҩаг, -
Абзиабара ихнахыз!

АԥШЬАҭЫԥ ДГЬЫЛ ХНЫРҲӘУП

1992-1993 шықәсқәа рызтәи
Аџьынџьтәылатә еибашьра
зхы ақәызцаз ргәалашәара иазкны.

Аҳауа иналазԥоа игәыҭшьаагаха бжьык,
Агарақәа ианрыҵкьаса ашьа.
Амца иналагылт аишьцәа быжьԥык,
Адгьыл анарзыза аҕа ихыԥша.

Аиԥохаақәа ирҭыкьасоз арԥоашқәагь
шьашәит,
Амшын иазнеит иццакуа.
Дақәакгьы ирҭаныҟәоз ашьа ааилашит,
Лахьыҥцак ннакылт ацаха?

Ауеыццышә кьыркьырит ашамҭаз,
Ԥаимбар дгьылын изқәызгьы иара.
Аҕа дхьацан, аиааирашәа агамҭаз,
Аишьцәа зацәымцеит руахҭа.

Аха аԥшьаҭыԥ дгьыл хнырҳәуп,
Ҳаԥсадгьыл иҳазгәакьоу.
Анцәа дугьы илаԥш ҳҳуп,
Згәаԥхарала Аԥсны ԥшза ҳаҭәоу.

Ацқьа ҭыԥқәа рышәқәа аартуп,
Асаркьал быжьқәа рныҳуеит.
Аԥсабара ҽымҭ иԥшуп,
Ахақәиҭрашәа ахыҳуеит.

ЗЫҨСҚӘА АШАРА ИАХЬЫМЗАЗ

Декабр 14, 1992 ш.
Лаҭатәи атрагедиаан иҭахаз
ргәалашәара иазкны.

Иҭынчза аҧсабара
Мра-шәахәа анацәызлак,
Цәа-хаак инҭалоит зегьы.
Нахьхьи, абаагәара -
Уа хәыкаҷ "иҧшыхәуа",
Хәыцрак иагоит ихҭакны.

Ихажәааи аҵла игылоу,
Ихырхәоушәа, ҽеырхәа
Асаара ишьҭаҧшуеит.
Уи гәырҩа цәгьа иалоу,
Зыхьшәа иҭабаз
Аҷара иазгәышьуеит.

Еҵәаҟәак еиҧыло
Мраҵас ишеи-шеиуа,
Мза-шәахәа иаҩычоит рыҧштәқәа.
Ус, ашара
Адунеи ианыҟәло,
Мра-шәахәа аацәырҵуеит еиҭа.

Иахьзада? Иахьымзаз...
Сахьзеит. Аха...
Зыԥсқәа ашара иахьымзаз:
Џьанаҭаҿ еиқәшәеит.

СГӘАҲӘАРА

Аԥсҭазаара ԥсҭазааран имҩасааит,
Акагьы саҳәом, сазхьуам дәеакы.
Аамҭақәа - ихнымҳәуа еиҭасааит…
Иҟазааит аҟәыҷареи ауаҩреи еицны.

Ари адгьыл иақәлахо, адгьыл ахаҭа ауп,
Егьырҭ зегь уаароуп, аха уаазхәыцыр,
Аламыси ауаҩреи ыҟанаҵ, иҟазар ауп,
Зегь назазатәны - адгьыл иахылҵыз…

Аԥсҭазаара иақәлоу ауаҩы дабаҟоу?
Иабаҟоу имҩа? Ишааиуаз иҿахҵәарц…
О, сыламыс, суаҩра, - исызгәакьоу,
Егьсыгым баҩ-баҩы сеиҿышәшәарц.

Аԥсҭазаара ԥсҭазааран имҩасааит,
Уашьҭан ҳхазыҳәа ҿыԥныҳәа ҟамларц.
Ҳгәаҵақәа агәыргьара рҭазааит,
Ҳашьҭахьҟа иааиуа гәырҩала имтәарц…

Аԥсҭазаара ԥсҭазааран имҩасааит,
Акагьы саҳәом, сазхьуам дәеакы.
Аамҭақәа - ихнымҳәуа еиҭасааит,
Иҟазааит аламыс, ауаҩра, Аԥсны!

* * *

Ажәоан иалоу амра кәицуп,
Гәык иахылҵызшәа ицаҳә-цаҳәуа,
Гәқәак арԥхарцаз урҭ анҵыԥуа,
Ԥхарран дара нхарцаз,
Амра шәахәа гәык иҭысны,
Шә-гәык арԥхахуеит аҭашәамҭаз.

АДГЬЫЛ АЗХӘЫЦРА

Ажәытәзан ари адгьыл амра иахылҵит,
Усҟан Адгьылаҽ иҟан ҷьанаҭ,
Ирҳәоит: "Убри инаркны аҩысҭаагь дцәырҵит,
Адгьыл днықәлеит ашҳамгьы наҭ".

Усҟан адгьыл амра иазааигәан иҟан,
Иҧхон игәаҵаҽ ауаҩы игәгьы.
Анцәагьы лыҧхала дырзыҟан,
Ҧстәгьы, ҧсаатәгьы, уаҩгьы.

Ус ишыҟаз ауаҩы агәнаҳа ҟаиҵан,
Амра даднамкылт, адгьыл дзықәгылаз…
Усҟан адгьыл мцабзк уа инахҟьан,
Амзахь иааскьеит ауаҩы дшықәгылаз.

Убри инаркны асыҧсеиҧш иҵааит игәы,
Убри инаркны агәнаҳа ҵысит иҽкны.
Адгьыл иахыҵуа - адгьыл ахаҭа ауп,
Уи агәнаҳа иаҵазҵаз са соуп, уара уоуп…

Ажәытәзан ари адгьыл амра иахылҵит,
Усҟан Адгьылаҽ иҟан ҷьанаҭ.
Ирҳәоит: "Убри инаркны аҩысҭаагь дцәырҵит,
Адгьыл днықәлеит ашҳамгьы наҭ".

* * *

Ашьха ақәцәан сгылоуп, схәыцуеит,
Сеиҧшны ҿыц игәылшәаз ашәҭ.
Ақәа цәыкәбарқәа сзамҩа иахьысуеит,
Сгәыҕра сгәыҧхоит, ҧхьа сагашт.

Аҧша ҟәанда ладантә иасуа,
Сгәаҭа иҭалан сеимнадоит.
Аҧҭа ҟәашқәа хра иаҿасуа,
Рымч мхакәа еиҧхьыттоит.

АҧСУА ШЬХАҚӘА

Илеиуеит арҩашқәа еишьҭала,
Еимхәыццас ахрақәа ирыхшьуп,
Рылабжыш рзамҩақәа ирҿала,
Ашьхақәа аҵәуара иаҿуп.

Аҧша анасуа шьхатәыла,
Аҵла рымахәқәа шәаҳәоит.
Акаҧкаҧқәагь ҽырҵуеит шьыжьыла,
Рашәабжь сгәы аҟынза иаазоит.

Ҳашьхақәа, иссиру шәылабара,
Насыҧс исымоуп абра.
Шәыҟанаҵ иҟоуп лашара,
О, ҳаҧсуа шьхақәа,
Еицакуам шәхаҿра!

САШӘА СҲӘОИТ

Сгәы арахәыцқәа еиқәҳәала ԥшьаала,
Ашәа иахылҵуа сцәа-сжьы ианырны,
Сгәаҵа иҭалан сеимнадоит.
Са сгәы иахылҵуа сашәа хаара, -
Сымшқәа ирыцу, бжьыс исхоу,
Ашьха рҩаш иахылҵуеит.

Маза сымам,
Ҭәахтәы сымам,
Сашәа сҳәоит.
Ҳдунеи аҽы,
Цәгьа мшык азгьы
Ашәа ҳаиқәнархоит.

* * *

Ажәоан аҵа зны ихәашьуп,
Зынгьы агәҭаҵәҟьа амза хшьуп.
Заза цәыкәбар шәахәак ахылҵит,
Уи сыԥсы иахылҵит.

Сышьыжь зазаҿ мрак каԥхахыр,
Сымшқәа ртәылаҿ икабахуеит.
Аԥсабара ааныжьны,
Хылоа-ԥсылоан жәоанҟа ихалоит.

Ирԥсаҳәаган уи ҟаларцаз,
Сгәы арԥсаҳәарцаз,
Шьыжьык иаацәырҵуеит
Сымшқәа ртәылаҿ.

Заза цәыкәбар аҵх иагәылоуп,
Сыԥсы ҽнахырц,
Сгәы арԥсаҳәарц
Саргьы ашьыжь лакә сагәылоуп.

* * *

Аапын-қәа…
Сқәаны слеиуан.
Қәа ицәгылаз, қәаны илеиуаз,
Қәа зызхымгоз среиуан.
Аапын мшыказ қәаршәоы иацны,
Уа ицәыкәбарны илеиуаз -
Ацәыкәбарқәа срыцын, сдыргәаҭеиуан
Аапын-қәа…
Сқәаны слеиуан.
Қәа зызхымгоз среиуан.

АХӘЫЛБЬЮХА АҨСНЫ

Хәылҩ-шәаҧшь нцәыҧцыччеит,
Аҧҭа рыжәпара ааимжәаны.
Амзаҽа адунеи иныкҳәыччеит,
Заа ишар ҳәа ишәаны.

Амҧцәыжәоақәа еиҧцых ахәылҧҧцысгьы,
Инаҧры-ааҧрит уа зны.
Аҧла дуқәа ахәада иаҧнызгьы,
Рцәаара убахуан гаганы.

АҟӘА

Сыԥсеиԥш бзиа избоит **Аҟәа,**
Амра хааза изхаԥхо.
Ацәқәырԥақәа ахьхьа-хьхьаҳәа,
Аҟәара иасуеит еилаеео.

Сықалақь сгәадура,
Сара исгәыҷырҭоуп.
Сықалақь - са сбаагәара,
Сыԥсы аҽҳәароуп.

* * *

Мцабзк натцалт снапсыргәыҧа,
Снапқәа сгәыҧаҧса сахьгылаз.
Сдысит…
Аха ҧхаррак снырт,
Избоит
Сылаҧш кыдхала сахьгылоу,
Бзиабарак сеимнадоит.

Лаҧшыцәгьакгьы гагоушәа,
Исҟәатцуам.
Шьыцрак цьоукы агоит.
Сымшқәа хьатцуам,
Сыҧхқәа хьатцуам,
Нас изурызеи
Егьсхарам, ижәбоит…

АИДГЫЛАРА

Иарбан изнымиац, изнымԥац Аԥсныжәлар,
Абџьар ишаҵазац иаҵами урҭ?!
Ҳабыз ашәа хаа ҳашьхақәа ирхыѡларц,
Иҷахнамҵәарц, ихнамѡарц аурҭ…

Маҷәысеимҟьаран аамҭақәа мѡасхьеит,
Иабаҟоу ианымшәазоз аԥсуаа рхақәиҭ?
Ҳаԥсадгьыл ҳамазкуаз хагәха иасхьеит,
Ишгогьы џьара-џьара уажәыгь рҟәиҭ-шәиҭ.

Ҳазну адгьыл баша дгьылым,
Иқәыршоуп жәларык ршьа.
Ахьыбҷаргьы ус игылам,
Иаршәыршәыруеит рбираҟ аԥша.

Ан дынцәоуп аҵеи длаазазар,
Ҳаԥсуа жәлара рдац зырҷио.
Уи иадырган абџьар ҭҟьазар,
Идыруп ҳуСқәа ԥхьаҟа ишцо.

Зқьышықәсала ҳажәлар ԥышәоуп,
Мцабзла изрыжәуп иҩҭәаза.
Жәларык ҳрылазмырзуагь ԥсышәоуп,
Еснагь икаѡуа Аԥсны ицкьаза.

Дунеи мчы ыҟам ҳарҭ иаҳиааиуа,
Зны ҳзаиааир ҳҳаҵа ҳҳы,
Насыҧ гәыҧьоуп ҳҷеира ирзааиуа,
Еидгыларала ианца ҳ-Аҧсны!!!

ХАҲӘ ЕИҨСАН СЫЖӘЛАР ҟАМЛАРЦ

Хьанҭарак хаҳә еиҩсан инҭаҳаит сгәатца,
Шьыжьтәи азазеиԥш асаркьалбжьы
нкабеит.
Гәырҩа цәгьак нахаҳаит сыԥсатца,
Сгәыҕрақәа асаркьеиԥш еиҩшьеит.

Иахькыдыз иаақыцькыцьит ашаецәа,
Игылаз амрагь ԥҭақәак нахаԥеит.
Шҭа дук аҿы еизаз ауаа рацәа,
Рыбжьара ихылаз анаҟә иашеит.

Жәларык роуп наҟ-ааҟгьы игәаҟ-цәаҟуа,
Иашак ауп рызегь ззықәԥо, изызхьуа.
Насыԥ лашоуп ажәлар зыргәаҟуа,
Мцаны ирыҕрыхо, измоу ибылуа.

Ахәрашәа цәырган ишысҳәо мацара,
Ахаҳә еиҩса ахькажьу сназар,
Ҳныхахәқәа срыҳәап, лыԥхала,
Хаҳә еиҩсан сыжәлар ҟамларц.

АМШЕИКӘШАРА

Мшеикәшаран аамҭа цахуеит,
Мшеикәшарак бжьысыр, инҵәахуеит.
Уи аамҭа цахуеит, инҽасуам
Аеуреиԥш… мшеикәшарак ҳалоуп.
Мшеикәшарак ауп аԥсҭазаарагь,
Уи зыҽҭазыгзаз, - аԥсҭазаарақәа дрыцуп,
Наунагза амшеикәшарақәа дзырҭымҵуа.
Мшеикәшарак ззымхаз,
Мшыԥшаара дцахуеит,
Адгьылаҿ ишьҭагь ааныхмо…

А.Пушкин

АБААНДАҨЫ

Сҭатәоуп сара абахҭа, аихатә гәара зкәыршоу,
Сҩаԥхьа, иҭҟәа ирымоу, ауарбажә иԥшқоу -
Сҩыза лахьеиқәышьшь амҵәыжәҩақәа ҟьо,
Афатә иахыкәласуеит, шьала икәабоу.

Иахыкәласуеит, иаршәуеит, аганахь иԥшуеит,
Сгәы иҭатцәкьоу адырзаап, - еиҩонашауеит,
Исыԥхьоит лаԥшыла, абжьы ҩыҵганы,
Иаҳәарц аҭахуп: "Ҳдәықәлап ҳԥырны!

Зых иақәиҭу ԥсаатәқәоуп ҳарҭ, иарбан ҳзыԥшу,
Аԥҭақәа рнаҩсан, ашьха ахьыԥшу.
Амшын ҽыцә ахьиатцәоу, хара наҟ хара…
Аԥшеи сареи ҳхала иахьаҳуаз аҳра!,."

Роберт Биорнс

* * *

Уара са сынужьит, Џьеми,
Уара са сынужьит.
Наунагза сынужьит, Џьеми,
Наунагза сынужьит!

Уа усыхлафаауан, сыԥстыѡра,
Зынгьы уа сужьахуан -
Уқәуан сухамышҭырц ԥсраҽенынза,
Аха нас сынужьит, Џьеми,
Аха нас сынужьит!

Ҳаицынхарц ҳаизшам, са с-Џьеми,
Ҳаицынхарц ҳаизшам, ааи!
Адунеихаан, мап, о Џьеми,
Ҳаицынхарц ҳаизшам, ааи!

Иааиааит убри еиԥш аамҭакгьы,
Адгьылахь санцахуа…
Усҟан сыблақәа неихызѡоит,
Наунагза еихызѡоит, Џьеми,
Наунагза еихызѡоит!

Афанаси Фет

* * *

Бысԥырымҵын, сбыҳәоит, бара,
Сԥыза, бсыцзар ҟамлои?
Бысԥырымҵын, сбыҳәоит, бара,
Бансыцу сгәы ҭгәырҧьо сҟалоит.

Ҳаизааигәоуп ҳаразәк зынзагьы,
Еизааигәахашьагь уаҳа иаузом.
Ицкьаны, илахҿыхны, иҧәҧәангьы,
Ҳабзиабара еиҳау ҟалазом.

Сҿаԥхьа бахьгылоу избоит,
Лахьеиқәрыла бхы шбырҵысуа.
Бансыцу сгәы ҭгәырҧьо сҟалоит,
Бысԥырымҵын, сбыҳәоит, бара.

Михаил Лермонтов

АРЫЦХА

Аныҳәарҭа агәашә аҽаԥхьа,
Даҳәон арыцхҳашьара игылаз -
Арыцхҳа инапқәа еиҭцыхны иаԥхьа,
Ахьҭеи, амлеи, гәырҳоеи зҧылаз.

Часак ада акгьы иҭахзамызт,
Зхәыцра иамаз ихҭакны.
Азәы иаништәлеит, идуцәамыз
Хаҳә еиқәаҵәак инапы.

Абас саҳәон быбзиабарагь,
Сылаҭырз сзамҳоақәа ирхьыжжы.
Сынрыжьт урҭ схәыцра бзиақәагь,
Ба была исеижьоз есқьынгьы.

АХҚӘА

Аԥхьажәа ацымхәрас.....2
Аиаша.....4
Иаасыртаанза сымаза.....5
Абзиабара ашәа.....6
Аԥсуа.....8
Аеҵә-шаша.....9
"Сашәақәа шәҽыха…".....10
"Ашьыжь сеилаҳан…".....11
Апоети аԥсадгьыли.....12
Аҳәаақәа ануцәеилаго.....14
"Ех, изцәажәондаз ашьхақәа…".....15
"Иаацәылашон еиԥш…".....16
"Ицәгәыхааса сыдгьыл гәакьа…".....17
"Хьаа шәкы ахҭысуеит ҳадгьыл…".....18
"Заҟантә анацәа рылабжыш каҭәахьоузеи…"...19
"Маза иҽыхаз аԥсабара…".....20
Иацуи ааԥын.....21
Абаҟа.....22
Атх лашә аҽымҭра.....23
Ицеит еиҭах цәқәырԥак наҳҳысны.....25
Иҭацәыз амҩа.....27
Сгәы зыҭҟәаз.....28
"Аԥша аныҵәаауеиԥш…".....29

Ԛ-зиаск рҳәаақ.....30
"Бызбон ара..."....31
Иаҳҳароу лаԥшуп....32
Абзиабара ихнахыз....33
Аԥшьаҭыԥ дгьыл хнырҳәуп....35
Зыԥҟәа ашара иахьымзаз....37
Сгәаҳәара....39
"Ажәԛан иалоу амра кәицуп..."....40
Адгьыл азхәыцра....41
"Ашьха ақәцәан сгылоуп..."....42
Аԥсуа шьхақәа....43
Сашәа сҳәоит....44
"Ажәԛан аҵа зны ихәашьуп..."....45
"Ааԥын-қәа.."....46
Ахәылбыхеха Аԥсны....47
Аҟәа....48
"Мцабзк наҵалт снапсыргәыҵа..."....49
Аидгылара....50
Хаҳә еиԛсан сыжәлар ҟамларц....52
Амшеикәшара....53

Аиҭагақәа

А. Пушкин "Абаандаԛы"....54
Р. Биорнс. "Уара са сынужьит, Џьеми..."....55
А. Фет. "Быспырымҵын, сыбҳәоит, бара..."....56
М. Лермонтов....57

Алхас Анатоли-иԥа Чхамалиа

САШӘА СҲӘОИТ
Ажәеинраалақәа

Алхас Анатольевич Чхамалиа

МОЯ ПЕСНЯ
Стихи

Аредақтор
Енвер Ажьиба
Асахьаҭыхҳоы Чхамалиа Р. Г.
Атехникатә редақтор
Ламара Чамагәуа-ԥҳа
Компиутерла еиқәлыршәеит
Ламара Чамагәуа-ԥҳа

Аформат 70х100 1/32. Тираж 500. Физ. п.л.1,875. Усл.п.л. 2.44. Заказ №84.

Республика Абхазия
ГПП "Дом печати"
Ул. Эшба, 168.